

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การใช้นาฏการประกอบการสอนภาษาไทยนี้ ผู้วิจัยพบว่า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยทรวงนั้นไม่เคยปรากฏมาก่อน หากแต่ว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนาฏการประกอบการสอนนั้น ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหรืองานวิจัยใด ๆ ก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเรื่องทางโศกทัศน์ศึกษา และการละคร เพื่อการศึกษาทั้งสิ้น เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์แบบ ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทั้งที่เป็นเอกสารและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งส่วนมากจะเป็นงานของต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ความรู้จากเอกสาร

นิยามของคำว่า นาฏการ (Drama)

นาฏการ หมายถึง การแสดงต่าง ๆ ที่จัดขึ้นสำหรับสื่อความเข้าใจระหว่างผู้แสดงกับผู้ดู เป็นขบวนการถ่ายทอดความหมายที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง" (สมพงษ์ สิริเจริญ และคณะ 2506: 165)

การจัดกิจกรรมทางนาฏการ เพื่อการศึกษาในปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะแนวการสอนภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาที่หนึ่งหรือภาษาที่สองก็ตาม ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการละครมีลักษณะต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนได้ฝึกฝน การใช้ภาษาได้มากที่สุด

Lynn McGregor (1976: 5) กล่าวว่า นาฏการ (Drama) เป็นกิจกรรมกานสังคม (Social activity) เพราะถือว่า รูปแบบของการแก้ปัญหา ส่วนมากเป็นการสอนที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกท่าแสดง (Action exercises) การเคลื่อนไหว (Movement) เกม (Games) การฝึกปฏิสัมพันธ์ (Intraction Exercises) การแสดงท่าใบ้ (Mime) และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการละครรวมเรียกว่า "กิจกรรม

ทางนาฏการ" (Dramatic Activity)

ในปี ค.ศ. 1981 Susan Holden (1981: 1-2) ได้กล่าวไว้ใน "Drama in Language Teaching" พอจะสรุปเป็นใจความว่า การละครได้รับการประยุกต์เพื่อจัดเป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้วาดภาพตัวเอง หรือวาดภาพเป็นผู้อื่นในสภาพการณ์ที่จินตนาการขึ้นมา ซึ่งครูเป็นผู้กำหนดแนวทางและภาษาไว้ หรือ ครูอาจให้อิสระในการคิดและแสดงกันเองเพื่อให้ได้ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับบุคคลอื่น ๆ ทั้งทางการพูด สีหน้า ท่าทาง และกรเคลื่อนไหว

จากนิยามที่ยกมากล่าวแล้วนั้น จะเห็นได้ว่านาฏการหรือการแสดงละครย่อมต้องอาศัยภาษาและท่าทางประกอบ เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวได้ก็อีกอย่างหนึ่งว่า ผู้เรียนจะต้องใช้ภาษาได้อย่างสร้างสรรค์จริง ๆ

อย่างไรก็ตามการฝึกนักเรียนให้เกิดทักษะทางการใช้ภาษาได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกของมนุษย์ทั้งทางด้านวจนภาษา และอวจนภาษาแล้ว ยังต้องฝึกฝนด้านต่าง ๆ อีกด้วย สุจริต เพ็ชรขอบ (2524: 15) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแสดงได้ผลดีไว้ประการหนึ่งว่า

. . . เพื่อให้การแสดงได้ผล ผู้แสดงควรที่จะได้ฝึกฝนในด้านต่าง ๆ คือฝึกพูดแสดง ความรู้ ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ในด้านต่าง ๆ ฝึกพูดแสดงบทบาทของบุคคล ในอาชีพต่าง ๆ ฝึกแสดงท่าทางหรือความหมายโดยไม่วางใจคำพูด ฝึกการป้อนสีหน้า การแสดงสีหน้าเพื่ออำพรางความรู้สึก และการใช้ภาษาท่าทางประกอบคำพูด.

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นาฏการหรือการละคร ก็คือกิจกรรมที่ประยุกต์มาจากการสอนการละคร เพื่อใช้สอนภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาที่หนึ่งหรือภาษาที่สองและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางการใช้ภาษาได้อย่างสร้างสรรค์อีกด้วย การแสดงนาฏการหรือการละครนี้ อาจมีการควบคุม หรือให้อิสระแก่ผู้เรียน ซึ่งทั้งนี้ต้องใช้เทคนิคเกี่ยวกับการละครเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น เช่น การแสดงท่าไม้ เกมส์ การแสดงท่าทาง การเคลื่อนไหว การแสดงบทบาท โดยไม่เตรียมการล่วงหน้า (Improvisation) การแสดงคนเดียว (Monologue) การแสดงบทบาทสมมติ (Role - Playing) และสถานการณ์จำลอง (Simulation)

ความเป็นมาของภาคนาฏการหรือการละคร เข้ามาใช้ในการสอนภาษา

สำหรับในประเทศไทยนั้นน่าจะได้มีภาคนาฏการเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนกันมา

นานแล้ว ที่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนก็คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใต้ทรงพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับลิเกชั้นเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวเนื่องด้วยอักษรไทย กิ่งที่ ม.ล. เป็น มาลากุล (2525) ใต้กล่าวไว้ในคำนำของจุดสารเรื่อง "พระหันอากาศ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" ซึ่งจักแสดงขึ้น ณ ค่ายหลวงหากเจ้าสำราญ เมื่อวันที่ 2 - 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2465 ความว่า

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นการมโกลีตงจะใต้ทรงเห็นวาทะเรื่องหมายคาง ๆ ที่ใช้ในภาษาไทยอันเป็นศัพท์ในอักษรวิจิตรนั้น ทอไปคนคงจะเลิกใช้และลืมกันหมด จึงทรงนำมาใช้เป็นตัวละคร ตลอดจนชื่อมา และชื่อเมืองในเรื่อง "พระหันอากาศ" นี้ แม้แต่ชื่อเรื่อง "พระหันอากาศ" ก็เป็นศัพท์ในอักษรวิจิตร นักเลงภาษาไทยคงจะสนุกเมื่อได้พบศัพท์เหล่านี้ในเรื่อง "พระหันอากาศ"

นอกจากนั้น หม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล ก็ทรงริเริ่มทำนาฏการมาใช้เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างแท้จริงระหว่างปี พ.ศ. 2450 - 2486 ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการและอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนราชินีบน ดังปรากฏในคำนำที่ทรงเขียน พิศาลบุศกร (อนุสรณ์ครบรอบพระชันษา 100 ปี 2525) ว่า

"ท่านอาจารย์" ใต้ทรงริเริ่มวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ สำหรับนักเรียนไว้มากมาย ทรงใช้ชีวิตอบรมและสอนศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง ควบคู่กับขับเพลง ศิลปะและละครเป็นสื่อ ประกอบกับทรงมีความสามารถพิเศษทางการแต่งคำประพันธ์ ใต้อย่างรวดเร็วมักมีคติสอนใจ จึงทรงนิพนธ์บทละครเนื้อเพลงแฝงคติธรรมและแนวประพฤติปฏิบัติคุณในหมู่นักเรียนชั้นรอง แดงท่าประจบและเล่นละคร นับว่าใต้ประโยชน์ทั้งผู้รับรอง ผู้แสดง ผู้ฟัง และผู้ชมไปพร้อมๆ กันด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในประเทศไทยนั้นใต้มีการทำนาฏการมาใช้ประกอบการเรียนการสอนทั้งในค่านภาษา ศีลธรรม จรรยา หน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจนแนวการประพฤติตน นับเป็นเวลาด้านานแล้ว และวิวัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ใต้มีการใช้การเป็นสื่อการสอนวิชาการต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนประถม มัธยมและวิทยาลัยครู ตลอดจนในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาคณะสมศวร

ในค่านความเป็นมาของการใช้สื่อการสอนแบบนาฏการในต่างประเทศนั้น ก็เคยมีมาแล้ว ในสมัยกรีก โรมันโบราณ ไม่ว่าจะเป็นการเล่านิทาน การแสดงละครประกอบนิทาน หรือเรื่องเทพนิยายต่าง ๆ จนกระทั่งปัจจุบันนี้การศึกษาทางค่านโสภณศึกษาได้พยายามเน้นถึง การนำ

สื่อการสอนแบบละครมาใช้ในโรงเรียนกันอย่างมากมาย ตามที่ค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ปรากฏว่าจากแนวความคิดของ John Dewey และนักจิตวิทยาชื่อ Piaget (Deanne Boydell 1978: 135) ก่อให้เกิดแนวปรัชญา และเทคนิคต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา เมื่อราว ค.ศ. 1960 เป็นต้นมานั้นว่า มีการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษามากหลายประการ เช่น การจัดห้องเรียน ทฤษฎี วิธีสอน หลักสูตร เจตคติของครูและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ครูมิได้เป็นศูนย์กลาง (Teacher - Centered) ในการสอนอีกต่อไป

Richard A. Via (1976) ได้เขียนเรื่องราวของเขาไว้ว่า เขามีอาชีพเป็นผู้กำกับเวทีละครบรอดเวย์ ที่ทำให้เขาหันมาสนใจ เรื่องการนำละครเข้ามาใช้ในการสอนภาษา ก็คือ เมื่อปี ค.ศ. 1966 เขาได้มีโอกาสไปบรรยายเกี่ยวกับการละครที่ประเทศญี่ปุ่น ที่นั่นมีการฝึกนักศึกษาเพื่อการแสดงละครจริง ๆ ก่อมาในราวปี ค.ศ. 1970 Via ได้รับตำแหน่งเป็นผู้ดำเนินการโครงการละครแห่ง East - West Culture Learning Institute ในฮอนโนลูลู ฮาวาย เขาได้ใช้การละครฝึกนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และประสบความสำเร็จอย่างมาก เขาเชื่อว่าการใช้การละครจะช่วยให้ประสบการณ์จริงในการสื่อสารแก่ผู้เรียน

Sarach Sharim-Paz (FORUM, 1976) กล่าวถึงการใช้นาฏการกับนักศึกษาฝึกหัดครูในประเทศอิสราเอล ปรากฏว่า Paz ได้จัดโครงการละครฝึกนักศึกษาฝึกหัดครู เพราะเชื่อว่า นาฏการจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการพูดภาษาอังกฤษอย่างจริงจังและสมจริง อีกทั้งได้สัมผัสหลายอย่างซึ่งมีประโยชน์ต่ออาชีพครูอย่างยิ่ง และได้เปิดสอนวิชา Language Study through Drama เป็นวิชาบังคับ หลักสูตร 1 ปี และการสัมมนาเป็นวิชาเลือก หลักสูตร 6 เดือน นับว่าการใช้การละครบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการนี้เป็นอย่างดี

หนังสือ Drama Techniques in Language Learning (Alan Maley and Alanduff 1979) กล่าวว่า ปี ค.ศ. 1978 ก่อนที่จะออกหนังสือเล่มนี้ เขาได้อาศัยความรู้จากประสบการณ์ในการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาที่สองมาเป็นเวลานานในยุโรป เขาได้ทดลองใช้กิจกรรมการละครเป็นเวลากว่า 5 ปี จนได้เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมและใช้ได้อย่างจริงจังไว้ในหนังสือนี้

จากความเป็นมาของกรรมนาฏการหรือการละครเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนภาษานั้น จะเห็นได้ว่า ได้มีการใช้กันอย่างกว้างขวางตลอดช่วงปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา

ชนิดของนาฏการ

การจัดแบ่งนาฏการมีผู้จัดแบ่งไว้เป็นชนิดต่าง ๆ กันดังนี้

สมพงษ์ ศิริเจริญ และคณะ (2506: 167) และชม ภูมิภาค (ม.ป.ป.: 279) กล่าวถึงนาฏการว่ามีหลายชนิด ที่นิยมใช้ในการศึกษาได้แก่

- ก. การแสดงละคร
- ข. การแสดงกลางแปลง
- ค. ละครในและภาพหุ่นขี้กาว
- ง. หุ่นต่าง ๆ
- จ. การแสดงบทบาท

นิพนธ์ สุขปรีดี และลลิตา สุขปรีดี (2517: 278) แบ่งประสบการณ์นาฏการที่ใช้ในการเรียนการสอนออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การแสดงบทบาท คือ การแสดงที่ผู้เรียนมีใจกว้างทำให้จิตวิปลาศเหมือนของจริงทุกประการ เพียงแต่นักเรียนแสดงท่าทาง คำพูดเลียนแบบเพื่อให้การเรียนรู้ เข้าใจได้ง่ายกว่าอ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว ข้อสำคัญ ในการที่ครูใช้ประสบการณ์นาฏการชนิดการแสดงบทบาทในการสอนครูจะต้องเตรียมการล่วงหน้า โดยผู้เรียนและครูช่วยกันเลือกนักแสดง ชักซ้อมบทบาท และคำพูด เพื่อให้แสดงถูกต้องในเรื่อง

2. ละครใบ้ ผู้ครูจะรู้เรื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับท่าทางและการเคลื่อนไหวของคนเล่น เพราะคนเล่นจะไม่พูดอะไรเลยใดแต่ท่าทางเท่านั้น แต่อาจมีการพากษ์ประกอบ เช่น โขน เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้นก็ได้

3. การแสดงละคร หมายถึง การแสดงละครที่จัดขึ้นเหมือนกับสถานการณ์ที่น่าจะเป็นจริงมากที่สุดทั้งบุคลิกการแต่งกาย และสิ่งแวดล้อม การจัดแสดงละครแบบนี้เป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนต้องอาศัยกำลังคนและเวลา

4. หุ่นกระบอก คือการใช้หุ่นจำลองชนิดที่เคลื่อนไหวได้ แสดงแทนคน ทำให้ประหยัคในค่านิยมของฉากและเศรษฐกิจ และสิ่งของจากสถานการณ์ที่ควรจะเป็นจริง

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2520: 72-74) ได้แบ่งละครแบบสร้างสรรค์

(Creative Dramatics) ที่สามารถนำมาใช้เกี่ยวกับการเรียนออกเป็น 5 ชนิดคือ

1. ละคร (Dramatic plays) คือการแสดงที่เป็นเรื่องราวเกิดจากความขัดแย้งของมนุษย์ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการสนทนา และการถ่ายทอดไปสู่ผู้ดูได้ โดยการพูดและการแสดงท่าทาง

2. หุ่น (Puppets) ซึ่งแยกประเภทได้หลายอย่าง คือ หุ่นหนังตะลุง หุ่นเสียบไม้ หุ่นกระบอก หุ่นสวมมือ หุ่นสวมนิ้ว

3. ละครใบ้ (Pantomimes) คือ การแสดงโดยใช้ท่าทางและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายแทนคำพูด หรือการกระทำของตัวละครนั้น ๆ ไม่มีการพูด (บทสนทนา) ในละครประเภทนี้เลย

4. การแสดงละครโดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า (Improvisation) การแสดงละครแบบนี้ผู้แสดงแต่งบทสนทนาเอาเอง การแสดงมักเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ให้เวลาที่แต่งบทแสดงประมาณ 8 - 10 นาที และแสดงบทที่เตรียมไว้

5. บทบาทสมมติ (Role - Playing) เป็นการแสดงที่ไม่มีการซ้อมหรือเตรียมตัวล่วงหน้า ลักษณะเรื่องจะเป็นการให้แก้ปัญหา

บุญเหลือ ทองเอี่ยม และสุวรรณ นาฎ (2520) ได้แบ่งประเภทนาฏการเป็น

1. การแสดงละคร (Plays) เป็นการแสดงที่จัดให้เหมือนกับประสมการจริงมากที่สุด

2. การแสดงกลางแปลง (Pageant) เป็นการแสดงกลางแจ้งที่ใช้คนจำนวนมาก มักแสดงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และประเพณีของท้องถิ่น

3. ละครใบ้ (Pantomime) ผู้แสดงจะทำท่าทางแต่ไม่พูด

4. หุ่นชีวิต (Tableau) คล้ายละครใบ้ แต่ต่างกันตรงที่หุ่นชีวิตแต่งตัวให้เหมือนจริง

6. หุ่น (Puppets)

สัทยญา ชาวีรภณ (2521: 117) แบ่งนาฏการออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การแสดงละคร จะเตรียมตัวหรือไม่เตรียมตัวล่วงหน้า
2. การแสดงบทบาทสมมติ (Role - Playing) คือ การให้นักเรียนสมมติตัวเองว่าอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ จะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไร จะไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า
3. การจำลองเหตุการณ์ (Tableau) เป็นการจัดฉากเหตุการณ์เฉพาะตอนที่ประทับใจ ผู้แสดงแต่งกายให้สมจริง ไม่มีการพูดหรือเคลื่อนไหว แต่มีการบรรยายเรื่อง
4. หุ่น (Puppets)

ประหยศ จีระวาทษ์ (2522: 84) แบ่งนาฏการเป็น 5 ชนิด ดังนี้

1. การแสดงบทละคร เป็นการแสดงให้เห็นถึงชีวิต อุปนิสัยและวัฒนธรรม
2. การแสดงกลางแปลง เป็นการแสดงเรื่องราวพื้นบ้าน ประเพณีต่าง ๆ ที่แสดงกับกลางแจ้งของผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น
3. ละครใบ้และภาพหุ่นชีวิต (Pantomime & Tableau) ผู้ดูจะเข้าใจเรื่องราวจากท่าทางและการเคลื่อนไหวของผู้แสดง ซึ่งผู้แสดงจะไม่ใช้เสียงเลย แต่อาจมีการพากย์ประกอบ เช่น โขน
4. หุ่น (Puppets) เป็นการแสดงโดยใช้อุปกรณ์ที่สร้างขึ้นแทนตัวละครต่าง ๆ ซึ่งเล่นกันอย่างตรงไปตรงมาไม่ต้องใช้ฉากและยุ่งยากมากนัก
5. การแสดงบทบาทสมมติ (Role - Playing) การแสดงบทบาทสมมติโดยมากเป็นการแสดงไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครที่กำหนด โดยผู้แสดงต้องพยายามหาวิธีแก้ปัญหาให้ได้ การแสดงบทบาทจะให้มีลทอยู่เรียนในหลายโอกาส เช่น เป็นการเตรียมพร้อมที่จะแก้ปัญหาบางอย่างในอนาคต การถ่ายทอดข้อเท็จจริง การวิเคราะห์สถานการณ์บางอย่างตามความเห็นผู้สอน การแสดงบทบาทไม่ควรเกินกว่า 5 - 10 นาที และควรให้นักเรียนแสดงบทบาทโดยอิสระ

Edgar Dale (1954: 126) แบ่งประสบการณ์นาฏการออกเป็นดังนี้

1. ละคร (The Plays)
2. การแสดงกลางแจ้ง (The Pageant)

3. ละครโบและหุ่นชีวิต (Pantomime and Tableau)
4. หุ่น (Puppet)
5. การแสดงบทบาท (Role - Playing)

จากการแบ่งของนักการศึกษาทั้งทางคานนาฏการและโสทัศน์ศึกษาก็กล่าวกันว่านั้น จะเห็นว่ามีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยบางคนอาจแยกละครโบและภาพหุ่นชีวิตออกจากกัน บางคนก็จัดเข้าด้วยกัน ในปัจจุบันนี้ได้มีการเสนอชนิดของนาฏการกันมากขึ้น ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้

1. การแสดงละครเป็นเรื่อง (Plays)

อมรา ปริญญาบุญชู (2521: 88-89) การแสดงละครเป็นเรื่อง (plays) หมายถึง การแสดงบทบาทเป็นเรื่องราวบนเวที มีการจัดฉาก เครื่องแต่งตัว แสง เสียง ฯลฯ ประกอบการแสดงตามท้องเรื่องโดยมีการฝึกซ้อมล่วงหน้า การแสดงละครเป็นเรื่องประกอบด้วยองค์ประกอบของละครครบถ้วนทั้ง 4 ประการ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นของเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา

อมรม สินธิบาล และกุลชชี อองคศิริพร (2524: 113) กล่าวว่า "การแสดงละคร คือ การแสดงที่จัดให้เหมือนสถานการณ์ที่สมจริง โดยอาศัยการฝึกซ้อมการจัดฉาก ใช้เครื่องแต่งกายประกอบและเหมาะสมกับบุคลิกภาพตัวละคร"

กล่าวโดยสรุปก็คือ การแสดงละครเป็นเรื่อง (Plays) หมายถึงการจัดการแสดงตามท้องเรื่องที่สร้างขึ้นบนเวทีที่จัดสถานการณ์ให้เหมือนสถานการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด โดยมีฉาก เครื่องแต่งกายละคร แสง เสียง ฯลฯ ซึ่งทั้งนี้ต้องมีองค์ประกอบของการละครครบถ้วน 4 ประการได้แก่ โครงเรื่อง แก่นของเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา ทั้งนี้โดยความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึง ชีวิต อุบิสัยหรือวัฒนธรรม การจัดการแสดงละครเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากจะต้องเลือกนักแสดงและต้องฝึกซ้อมล่วงหน้า การแต่งตัวละครนั้น ถ้าเป็นการแสดงในห้องเรียนก็ใช้เครื่องแต่งตัวเล็กน้อย ถ้าเป็นการแสดงบนเวทีที่เป็นแบบแผนมาตรฐานก็จะต้องแต่งตัวให้ครบเครื่อง

เรณู โกสินานนท์ และคณะ (2526: 125-143) ได้แบ่งละครที่เป็นแบบแผนมาตรฐานออกเป็น

ละครนอก เป็นละครที่วิวัฒนาการมาจากละครชาตรี ผู้แสดงมีทั้งชายหญิง มุ่งตลกขบขัน ไม่คำนึงถึงลีลาเรียกว่า มุ่งความรวดเร็วในการดำเนินเรื่อง ผู้แสดงแต่งขึ้นเครื่อง

ละครใน เป็นละครที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วนๆ ผู้แสดงแต่งขึ้นเครื่อง ละครในมุ่งศิลปะการรำร่า และการร้องเพลงไพเราะเป็นหลัก ไม่นิยมเล่นตลกทะนง

ละครชาตรี ปรับปรุงมาจากละครชาตรีเดิมผสมกับละครนอก

ละครกั๊กคำบทรพ์ ปรับปรุงมาจากละครใน ผู้แสดงจะร้องเพลงเอง และเจรจาเอง ละครประเภทนี้มุ่งการร้องเป็นสำคัญ เท่ากับการรำ

ละครพื้นทาง เป็นละครรำแบบใหม่ปรับปรุงมาจากละครนอกผสมกั๊กคำบทรพ์ของสามัญชนหรือท่ารำของชาติต่าง ๆ ใช้กระบวนการรำรวดเร็วไม่ยึดแบบแผนมากนัก มีการแก้ทักความสัญชาติของกั๊กละครใน เรื่อง

ละครเสภา เป็นละครรำที่คล้ายละครพื้นทาง วิวัฒนาการจากการขับเสภา นิยมแสดงเรื่องขุนช้างขุนแผน

ละครร้อง จะดำเนินเรื่องด้วยเพลงร้อง ผู้แสดงจะร้องเอง โดยมีลูกคู่คอยรับ ละครร้องนี้จะใช้ผู้หญิงแสดง เป็นผู้ชาย ยกเว้นตัวตลกเท่านั้นที่ใช้ผู้ชาย จะแก้ทักความสมันิยม

ละครพูด เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นโดยตัวของมันเอง เพราะละครพูดไม่มีการรำ ไม่มีการขับร้อง ไม่มีกั๊กคำประกอบ มีแต่การพูดที่ต้องใช้ความสามารถของผู้แสดง เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์คล้อยตาม

จ๊ว การแสดง จ๊ว เป็นนาฏการหรือมหรสพอย่างหนึ่งของจีนหรืออาจกล่าวได้ว่า จ๊วก็คือการแสดงละครของจีนนั่นเอง มีการเล่นเป็นเรื่องเป็นราว มีการขับร้อง และเจรจาประกอบท่าทาง

นายแพทย์คันม่อ เชียง (อักษรศาสตร์พิจารณา 2516: 12) กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของจ๊วว่า

. . . การระบุงว่าก่อนและการขับร้อง เฉพาะในประเทศจีนมีมา เป็นเวลาช้านานราว 5,000 ปี ล่วงมาแล้ว รัชสมัยของพระเจ้าอวตังที่ไปรอกใหม่ซาราชการตุแลควบคุมนาฏกรรม และคีตกรรมโดยเฉพาะ สืบมาจนถึงรัชสมัยจิ่ว (เสี่ยกุก) จึงเกิดมิมหรสพขึ้นอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้แสดงเล่นเป็น เรื่องเป็นราว . . . มีการขับร้องและ

เจรจาประกอบลีลาท่าทางที่แสดงในครั้งกระนั้น การเล่นยังไม่มีแบบฉบับโดยเฉพาะ
ผู้แสดงมีเฉพาะในพระราชวังเท่านั้น เรื่องที่แสดงก็สั้น และไมมโหฬารนักนับถือ
เป็นปฐมเหตุของการมหรสพที่มีชื่อว่าจิว

การแสดงจิวในประเทศไทย จากพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ว่าด้วยเรื่องจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี กล่าวถึง งานฉลอง
วัดพระเชตุพนฯ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงกล่าวถึงจิวไว้ด้วย ทำให้
ประจักษ์ไคว่างานพิธีฉลองสมโภชในเทศกาล หรือเหตุการณ์ใด ก็ตามจะต้องมี จิวว่าเป็นเครื่อง
ให้ความบันเทิง อย่างจะขาดเสียไม่ได้

การแสดงจิว ในการเรียนการสอนทำได้ไม่ยากนัก นาน ๆ จะปรากฏขึ้น และก็จับ
แสดงเป็นตอน ๆ โดยเฉพาะในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น เคยมีการแสดงจิวประกอบ
การศึกษาเรื่องราชาธิราชเป็นสำคัญ ซึ่งวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้า
พระยาได้เคยจัดแสดงมาแล้ว

2. การแสดงกลางแจ้ง (Pageants)

อมรา ปริญญาบุญ (2521: 89) ให้ความหมายไว้ว่า "หมายถึง การแสดง
บทบาทประกอบเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่ง โดยอาจมีการขอมลวงหน้า นาน ๆ บนเวที หรือยกพื้น
ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้"

ลลิตา ศุภปรีดี (2523: 76) หมายถึง "การแสดงเรื่องราวและศิลปะวัฒนธรรม
พื้นบ้านและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในเทศกาล"

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การแสดงกลางแจ้ง หมายถึง การแสดงเรื่องราวอันเป็นศิลปะ
วัฒนธรรมพื้นบ้านและขนบธรรมเนียมประเพณีบนเวทีหนึ่งยกพื้นที่เคลื่อนย้ายได้ และจะต้องมีการ
เตรียมการฝึกขอมลวงหน้านาน ๆ อาจประกอบด้วยการรำ เช่น การฟ้อน การเข็ง หรือแสดง
บทบาทเฉพาะ เรื่องราวตอนใดตอนหนึ่ง เป็นกระบวนการ กระบวนการเขียนพจนานุกรมหรือพจนานุกรม
กระบวนการบั้งไฟ ครูอาจใช้การแสดงกลางแจ้งเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการสอนได้ ซึ่งจะช่วยให้
นักเรียนนักศึกษาได้สัมผัสการปฏิบัติของความเป็นจริง

3. การแสดงละครใบ้ (Pantomime)

Susan Holden (1981: 9) ให้ความหมายของ การแสดงละครใบ้ หรือท่าใบ้ (mime or pantomime) ไว้ว่า เป็นศิลปะการใช้ทุกส่วนของร่างกายเพื่อสื่อความคิดหรือสื่อความหมายของการแสดงให้ผู้ดูอื่นดู จะใช้การแสดงเพียงอย่างเดียว โดยไม่ใช้คำพูดประกอบ เทคนิคนี้จะมีความหมายต่อการเรียนการสอนภาษาที่ต่อ เมื่อครูให้นักเรียนตีความหมาย หลังจากได้ดูท่าทางนั้นแล้ว

การแสดงละครใบ้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ท่าทางการเคลื่อนไหว ประกอบจินตนาการ เป็นอย่างมากเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือเรื่องราวไปยังผู้ชมโดยไม่ต้องอาศัยคำพูด ทักษะในการแสดงออกในรูปแบบนี้จะพัฒนาความเข้าใจในตัวผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านการสื่อความหมายด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นอย่างดี และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนหัดสังเกตสิ่งรอบ ๆ ตัวอย่างลึกซึ้งและแหลมคม เพื่อเก็บรายละเอียดท่าทางและอากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดอีกทีหนึ่ง

ละครใบ้อาจนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทั้งยังเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เฉพาะที่มีอยู่ภายในห้องเรียน โดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ ในการจัดการแสดงครบตามรูปแบบของละคร

4. การแสดงบทบาทโดยไม่มีบทเตรียมตัวล่วงหน้า (Improvisation)

Susan Holden (1981: 10) ให้ความหมายว่า เป็นเทคนิคการละครอย่างหนึ่ง ที่ผู้แสดงคิดบทเรื่องขึ้นเอง นักเรียนจะต้องสร้างลักษณะตัวละคร เจตคติ และวิธีการแสดงออก อยางง่าย ๆ ในการปฏิบัติสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สร้างขึ้นจากบทบาทที่ครูให้ การแสดงละครชนิดนี้มีข้อกำหนดเฉพาะ บทบาทสมมติ (Role - Playing) ผู้เรียนจะต้องเลิกคิดถึงตัวเอง แต่สร้างสรรคสถานการณ์ที่มีลักษณะตัวละครที่เหมือนจริงขึ้นมา การแสดงละครชนิดนี้จะชวนให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถด้านภาษาโดยให้รู้จักคิด รู้จักจัดระเบียบ และแสดงความคิดได้อย่างรวดเร็ว

การใช้การแสดงบทบาทโดยไม่มีบทเตรียมตัวล่วงหน้า หรืออาจเรียกว่าละครสดในการเรียนการสอน นับว่าเป็นการฝึกฝนทักษะด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารของมนุษย์ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยกระตุ้นให้ เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในด้านการแสดงออกต่าง ๆ เช่น การเจรจา การแสดงบทบาทและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

5. การแสดงบทบาทสมมติ (Role - Playing)

ไคมีผู้ให้ความหมายของคำว่า "การแสดงบทบาทสมมติ" ไว้ข้าง ทั่วกันดังนี้

ทิตนา แชนนตี (2519: 41) ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติว่า เป็น เครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนไคมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งใน เรื่องที่เรียน โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนแสดงออกตอนที่คิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้ และพฤติกรรมของผู้แสดงมา เป็นหัวข้ออภิปรายในการ เรียนรู้

สำหรับ สุกัญญา ขาวีวรรณ (2521: 117) ใ้กล่าวโดยสรุปว่า หมายถึงการที่ให้ผู้ เรียนแสดง สมมติว่าตนเองอยู่ใน เหตุการณ์อย่างนั้น จะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไร คำพูดของ ผู้แสดงไม่ต้อง เขียนเอาไว้ก่อน การแสดงนี้ไม่ต้องมีการเตรียมตัวและการฝึกซ้อมมาก่อน

ความเห็นที่แตกต่างออกไปเป็นความเห็นของ Keith Davis (Tisana Tiansame 1972: 160) ให้ความเห็นว่า การแสดงบทบาทสมมตินั้น เป็นการจำลองสถานการณ์ เพื่อให้ผู้แสดงมีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติสถานการณ์ที่จะใช้ในการฝึกแสดงบทบาทสมมติ นั้น ครุอาจเตรียมไว้ ซึ่งจะเป็น เรื่อง เหตุการณ์หรือปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างบุคคล ในการแสดงนั้น ผู้แสดงจะไขบทเจรจา และบุคลิกที่เป็นของตน โดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า จะมีเพียงผู้แสดง หรือสมาชิกในกลุ่มไม่กี่คนมุ่งหมายที่จำเป็นของสถานการณ์ที่กำหนดไว้ นั้น จะแสดงคนเดี่ยวหรือเป็น กลุ่มก็ได้ ใช้เวลาสั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสังเกต และการวิเคราะห์บทบาทที่แสดง ไปแล้วนั้น

จากความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏการต่าง ๆ ใ้ให้ความเห็นมานั้นอาจกล่าวได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีที่ยืดหยุ่นการปฏิบัติจริง จากการใช้บทบาทและสถานการณ์ที่จำลอง จากของจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการพูด การคิด การแสดงออก ตลอดจนแก้ไขปัญหา อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นวิธีสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนไคอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังช่วยให้ เกิดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์อีกด้วย

6. การแสดงทำนึ่งประกอบเรื่องราว (Tableau)

การแสดงชนิดนี้ไคมีผู้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ภาพหุ่นชีวิต" ในบางครั้งยังมีผู้ให้ความ- หมายรวมไปกับละครใบ้อีกด้วย

อบรม สนิทบาล และกุลชลิ อังกศิวิพร (2524: 113) ให้ความหมายไว้ว่า "เป็นการแสดงท่าทางด้านการจัดฉากประกอบไว้ให้เข้ากับเนื้อเรื่อง และผู้แสดงจะทำท่าทางตามบทบาท และอยู่นิ่ง ๆ ไม่พูด และไม่เคลื่อนไหวใด ๆ ทั้งสิ้น ใช้เครื่องแต่งกาย ฉาก และท่าทางถ่ายทอดเรื่องราว"

นิตยปริญาโท ภาควิชามัธยมศึกษาสาขากการสอนภาษาไทย "เอกสารสัมมนาการใช้ภาษาไทย" (2524: 14) ให้ความหมายของท่าหนึ่งประกอบเรื่องราวหรือภาพหุ่นชีวิตว่า ผู้แสดงจะอยู่นิ่ง ๆ ในท่าเดียวตลอดโดยไม่มีการเคลื่อนไหว แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงชนิดนี้ผู้ที่จะต้องใช้ประสาทตาับความรู้สึกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การแสดงจะได้ผลก็เมื่อใช้ร่วมกับการแสดงละคร หรือการแสดงกลางแจ้ง

จากความหมายที่ยกมานั้น อาจกล่าวได้ว่า การแสดงท่าหนึ่งประกอบเรื่องราว หรือภาพหุ่นชีวิต (Tableau) ก็คือ การแสดงอิริยาบถอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไม่มีการเคลื่อนไหวตามบทบาทที่คัดลอกมาจากบทเรียนหรือเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่ง ผู้แสดงจะไม่ใช้เสียงของตนประกอบ ผู้ชมต้องใช้จินตนาการไปพร้อมกับ การแสดงและการบรรยายคล้ายกับดูภาพวาด หรือภาพถ่ายนั่นเอง

7. การแสดงเช็ทหุ่นหรือชักหุ่น (Puppets)

การแสดงที่มีรูปแบบ และการแสดงคล้ายละครเป็นเรื่อง ซึ่งจัดเป็นนาฏการอีกชนิดหนึ่งก็คือ การจัดการแสดง เช็ทหุ่นหรือชักหุ่น นาฏการชนิดนี้แตกต่างกันกับการแสดงละครเป็นเรื่องที่ตรงที่ใช้หุ่นเป็นตัวแทนแสดงบทบาทแทนคนจริง ๆ

ลัทธิ ศุขปริที (2523: 76-77) และอบรม สนิทบาล และกุลชลิ อังกศิวิพร (2524: 113) ได้ให้ความหมายของการแสดงเช็ทหุ่นหรือชักหุ่นไว้ในทำนองเดียวกันว่า เป็นการแสดงอย่างหนึ่ง ที่ใช้การถ่ายทอดเรื่องราวหรือแนวคิดโดยไม่ต้องใช้คนแสดง แต่ใช้วัสดุที่ทำขึ้นแทน มีการจัดฉากให้สมจริงคล้ายละครแต่ขอลขนาดของฉาก และผู้แสดงให้เล็กลง เพื่อสะดวกในการจัดการแสดง มีการพากษ์ การพูด และดนตรีประกอบด้วย เพื่อเร้าความสนใจ

การเช็ทหุ่น หรือชักหุ่น นอกจากจะแบ่งชนิดของหุ่นตามลักษณะของวัสดุที่ใช้ในการสร้างตัวหุ่นและวิธีการใช้ เช่น หุ่นสวมนิ้วมือ หุ่นสวมมือ หุ่นกระบอก หุ่นชักและหุ่นเงาแล้ว ในที่นี้ยังหมายรวมถึงการแสดง เช็ทหนังตะลุงอีกด้วย

หุ่น เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเรื่องราวสมมติต่าง ๆ อันจะมีผลให้มีบรรยากาศสนุกสนาน ประทับใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากมาย (กรมวิชาการ 2525: 298)

อาจกล่าวได้ว่าโดยสรุปว่า การแสดง เชิดหุ่นหรือชักหุ่นนั้น เป็นนาฏการชนิดหนึ่งที่จะจัดเป็นกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนภาษาและวิชาอื่น ๆ ใต้มัน เป็นอุปกรณ์สำคัญอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดเรื่องราว หรือแนวความคิดด้วยวิธีง่ายที่สุดแก่ผู้ผลิตรายมาก ใซ้ฉากและเครื่องแต่งตัวพอเป็นสังเขป เพื่อให้ผู้เรียนสนใจการแสดงเป็นสำคัญ และโดยเฉพาะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย ใช้เวลาและสถานที่ไม่มากนัก

8. สถานการณ์จำลอง (Simulation)

นาฏการที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง ก็คือ สถานการณ์จำลองกิจกรรมทางนาฏการที่จัดว่าใช้ประกอบการสอนมากที่สุด ในปัจจุบันนี้ก็คือ บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง

ในด้านความเป็นมาของการใช้เกมและสถานการณ์จำลอง Tisana Tiansame อ้าง Carloon ว่า อาจมีมานาน แต่เพิ่งมีผู้นำมาใช้ในวงการศึกษามากกว่านี้เอง ครั้งแรกเป็นการใช้ฝึกทหารในปี ค.ศ. 1956 เรียกว่า "เกมสงคราม" (War Game) ต่อมา The American Management Association ได้นำมาปรับปรุงใช้ในธุรกิจ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของ "เกมธุรกิจ" (Business game) และระยะต่อมาได้พัฒนาการไปใช้ประกอบกับคาบบรรยายและสัมมนา ซึ่งทำให้เทคนิคการใช้สถานการณ์สมมติแพร่หลายไปอย่างรวดเร็วและมีความสำคัญต่อวงการต่าง ๆ อย่างมากมาย

สำหรับกาณ์นำเกม และสถานการณ์สมมติเข้ามาใช้กับนักศึกษาฝึกหัดครูนั้น Tisana Tiansame ยังได้อ้างไว้อีกด้วยว่า S.T. Kersh ได้นำวิธีการเล่นเกม ไปใช้กับการฝึกนิสิตก่อนออกฝึกสอนที่ Oregon ไทยสร้างสถานการณ์สมมติในลักษณะของห้องเรียนชั้นที่ "ศูนย์วิจัยทางการศึกษา" (Center for Research on Teaching) โดยใช้โครงการทางเทคนิคหลายโครงการประกอบกันเข้า เพื่อฝึกให้ได้กับทรมอบผลการสอนอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับที่จะประสบในชั้นเรียน ระบบของการใช้สถานการณ์สมมติ ในครั้งนั้นยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เพราะต้องอาศัยผู้ที่มีความสามารถพิเศษและอุปกรณ์ที่ใช้ราคาแพง แต่ก็นับว่าก่อให้เกิดการกระตุ้นให้มีความคิดค้นไปทดลองใช้ต่อไป

สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับความ เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดความรู้ที่จริงในสถานการณ์นั้น ๆ การจำลองสถานการณ์ จำลองนี้จะของอาชีพกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติเข้ามามีส่วน ร่วมกัน (Tisana Tiansame 1972:137-139)

การนำสถานการณ์จำลองมาใช้เป็นกิจกรรมประกอบการสอนนั้น อาจกล่าวได้ว่า สถานการณ์จำลองก็เป็นนาฏการชนิดหนึ่ง ที่ผู้สอนจะต้องวางแผนกำหนดสถานการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งต้องคล้ายหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสอนภาษา เพื่อ การสื่อสารได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดขบวนการกลุ่มสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

9. การอ่านบทสนทนา (Dialogues)

นาฏการที่ควรให้ความสนใจอีกชนิดหนึ่งก็คือ การแสดงบทบาทการอ่านบทสนทนา ทั้งนี้เพราะเป็นนาฏการที่ค่อนข้างจะให้ความสะดวกแก่ทั้งผู้สอนในด้านการเตรียมบทสนทนา และผู้เรียนในการที่จะสวมบทบาทของตัวละครนั้น ๆ อาจใช้เวลาอันสั้น เพื่อเตรียมการที่ตลอดวัน สถานการณ์ที่จะใช้จัดการแสดงก็ไม่จำเป็นต้องกว้างขวางหรือสะดวกมากนัก

การอ่านบทสนทนา (Dialogues) หมายถึงการแสดงบทบาทด้านเสียง อาจเป็น การแสดงโดยไม่มีท่าทางประกอบ และเน้นความสำคัญของการใช้เสียงแสดงบทบาท เช่น การ อ่านบทละครหรือบทสนทนา (อมรา ปริญญาบุญ 2521: 97)

กล่าวโดยสรุปก็คือ การอ่านบทสนทนา เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดนาฏการประกอบการ สอนทักษะทางภาษา ในด้านทักษะการฟัง และการอ่านออกเสียง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะ เข้าใจลักษณะตัวละคร และเหตุการณ์ ตลอดจนการสร้างความสามารถในการตีความจากข้อความ ที่อ่าน ลักษณะการอ่านบทสนทนาประกอบด้วยวิธีการเจรจา สืบถามการพูด น้ำเสียง สิ่งเหล่านี้ มีความสำคัญในการสื่อความหมายแทนการแสดงท่าทาง

10. การแสดงการขับร้องหรือแสดงดนตรี (Songs and Music)

การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย ให้เกิดความ น่าสนใจ สนุกสนานและเพลิดเพลิน ตลอดจนก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาไทยนั้น กิจกรรมทาง นาฏการอีกชนิดหนึ่งที่ควรให้ความสนใจและนำมาใช้ประกอบการสอนภาษา ก็คือ การแสดงการ ขับร้องหรือแสดงดนตรี เพราะเพลงและดนตรีจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนและจะเกิด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

การแสดงการขับร้อง หรือแสดงดนตรี หมายถึงการใช้เพลงหรือดนตรีเป็นกิจกรรมประกอบการสอนวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจสนุกสนาน และเข้าใจบทเรียนได้ดี นักเรียนสามารถฝึกการออกเสียง จังหวะ การเน้นเสียงสูงต่ำ (สังเวียน สฤษดิ์กุล 2521: 384)

การนำเพลงและดนตรีประกอบการสอนไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับ "พรสวรรค์" ใดดังที่ Rebecca Morgan (1971: 78) ได้กล่าวโดยสรุปว่า ครูจำนวนไม่น้อยที่คิดว่าตนเองไม่สามารถในการร้องเพลง หรือเล่นเครื่องดนตรี เพราะไม่มี "พรสวรรค์" หรือไม่มีเวลาเพียงพอ เหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดา Morgan ได้ยกตัวอย่างเพื่อนคนหนึ่งว่า ใช้ดนตรีประกอบการสอน เรื่องการสะกดคำ โดยแต่งเนื้อร้องเป็นโคลงแล้วใช้ทำนองเพลงพื้นเมือง ใช้เวลาแต่งเพียงครึ่งชั่วโมง

การใช้เพลงประกอบการสอน ภาษาไทยจะช่วยให้การเรียนดำเนินไปอย่างน่าสนใจ และเกิดผลดี ดังที่ ประยูทธ วัชรศิษย์ (2516: 123) กล่าวว่า "การเรียนภาษาไทย จะได้ผลมากหากครูสามารถนำการขับร้องและดนตรีเข้าช่วยด้วย จะทำให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายและจำบทเรียนได้ดี"

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังได้ยกมากล่าวอ้างแล้วนั้นอาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนภาษาไทยนั้นนอกจากจะใช้กิจกรรมต่าง ๆ แล้ว การขับร้องและแสดงดนตรีก็นับว่าเป็นกิจกรรมทางนันทนาการชนิดหนึ่งที่ครูทุกคนสามารถจะทำได้อย่างง่าย ๆ โดยการแต่งเนื้อร้องให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายแล้วบรรจุลงในทำนองเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนั้น บ่อมจะก่อให้เกิดความสะทกสะท้านเร็วในการนำไปใช้ในการสอน โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย การทำเพลงมาเป็นสื่อการสอนย่อมทำได้ง่ายและได้ผลดี

11. การแสดงบทล้อเลียน (Mock - Convention)

การแสดงบทล้อเลียน เป็นกฎการอีกอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อย่างมีอิสระด้วยการแสดงอาการหรือลีลาท่าทางของบุคคลตามลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะ โดยไม่เจาะจงว่าจะเป็นการล้อเลียนแบบชีวิต หรือท่าทางของใครคนใดคนหนึ่ง เช่น ล้อเลียนท่าทางของนักการเมือง คนแก่ หรือนักปกครอง เป็นต้น

ผู้เรียนที่ได้ใช้สื่อการสอนประเภทนี้ จะมีโอกาสฝึกฝนให้เป็นผู้มีความสังเกต เก็บรายละเอียดของตัวละคร ซึ่งก็คือภาพจำลองชีวิตมนุษย์นั่นเอง แล้วฝึกให้นำมาสื่อความหมายในรูปแบบของการแสดงบทบาท (อมรา ปรุฎิอุฎฺฐฎ 2521: 98)

12. การละเล่นพื้นเมือง (Folk Plays)

การละเล่นพื้นเมืองคือ การแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของพื้นเมือง หรือแสดงบทบาทประกอบเพลงพื้นเมือง เช่น การเล่นสะบ้า การแสดงเพลงพวงมาลัย เพลงเรือ เพลงปربโก เป็นต้น

ลักษณะของสื่อการสอน แบบละครประเภทนี้ ก็เช่นเดียวกับวิพิธทัศนา กล่าวคือ เป็นการนำกิจกรรมท้องถิ่นที่มีความวาระหรือโอกาสพิเศษที่มีอยู่แล้วมาไปประโยชน์ ในการจัดประกอบการศึกษารูปแบบศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการได้รับประสบการณ์ตรงหรือใกล้เคียงสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ซึ่งมีประโยชน์ด้านการเชิดชูและส่งเสริมศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งนับวันจะลดความนิยมลง ให้เป็นผู้รู้จักและคงอยู่สืบไป (อมรา ปรุฎิอุฎฺฐฎ 2521: 100)

สำหรับที่มาของการละเล่นพื้นบ้านนั้น สุนันทา โสรัจจ์ ไก่กล่าวไว้ในหน้าของเรื่อง "โขนละครพื้นบ้านและการละเล่นพื้นเมือง" (2516) ว่าการที่ชาวบ้านประชันร้องเพลงและการละเล่นชนิดนี้ก็เพื่อความบันเทิงและเพื่อสืบทอดกิจกรรมที่เพิ่มมากขึ้น เริ่มแรกอาจจะทำกันง่าย ๆ เช่น การล้อมวงกันเล่นนิทาน ต่อมาจึงคิดประชันรำคำคล้องจองกันเป็นนิทานคำกลอนหรือการขับเสภา

ในการทำงานชาวบ้านออกแรงพร้อมกันก็ร้องว่า "ฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย" เสียงก็สูงต่ำไม่เท่ากัน และเมื่อมีคำอื่นแทรกเข้ามาจะเป็นเพลง ส่วนเพลงกล่อมเด็กอาจทำเสียง โอ โอ ฮือ ฮือ ขึ้นก่อนแล้วแปรทำนองไป หากคำใส่เข้าก็กลายเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นเมืองอื่น ๆ เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ อาจเกิดจากแรงงูใจในเชิงสุขารมณ์ เช่น เพลงเกี่ยวข้าวเกิดจากสุขารมณ์ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน เพลงพวงมาลัยเกิดจากสุขารมณ์ที่ชายหนุ่ม หญิงสาวมีโอกาสมาพบปะกัน และเพลงเรือเกิดขึ้นจากสุขารมณ์ที่ไ้พายเรือเล่นในฤดูน้ำเจ้้งนองทั่วไป (ม.ล. คุ้ม คุ้มสาย 2516: 49)

อาจกล่าวได้ว่า การละเล่นพื้นเมืองนั้น ผู้สอนสามารถจะนำมาเป็นสื่อการสอนภาษาไทย ได้อย่างไม่ยากนัก เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในถ้อยคำหรือห้วงของ เนื้อร้องของบทเพลงลึกลึ่ กรรมวิธีในการเล่นลึกลึ่ และจังหวะของเพลงพื้นบ้านก็ง่ายต่อการที่จะ จดจำหรือกระทำได้อย่างสะดวก

อาจมอบหมายให้นักศึกษาช่วยกันแต่ง เนื้อ เรื่องขึ้นใหม่ เพื่อให้เห็นสมัยหรือ เหตุการณ์ ปัจจุบันได้ นับว่าจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านการแต่ง ประพันธ์และการใช้ภาษาไทยเป็น สำคัญอีกด้วย

13. การทายปริศนาจากท่าทาง (Charade)

การทายปริศนาจากท่าทาง คือ การแสดงบทบาทหรือกิริยาอาการใด ๆ ก็ตามที่จะ สามารถทำให้ผู้ดูตีความหมายจากท่าทางที่แสดงนั้นออกเป็นคำ หรือ ข้อความ เช่น เป็นส่วนวน คำพังเพย หรือสุภาษิต หรือทายว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้ การแสดงชนิดนี้เป็นการหยิบยกลักษณะ เสนอบางประการของการแสดงบทบาทโดยไม่เตรียมหัวล่วงหน้า การแสดงละครใบ้ การแสดง บทบาทสมมติมาผสมผสานกัน ทั้งยังเป็นการฝึกให้ทั้งผู้แสดงและผู้ดูได้ใช้จินตนาการ เพื่อสร้าง สรรค์ความรู้ความคิด ก็ทั้งยัง เป็นการฝึกให้รู้จักการสื่อความหมายด้วย อากัปกิริยาท่าทางได้ อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

14. การแสดงละครสั้น (Skits)

การแสดงละครสั้น คือการแสดงละครหรือบทบาทที่เป็นเรื่องราว แต่ทว่ามีขนาดสั้นจบ ภายใน 7 - 15 นาที โดยมากมักมีการเตรียมบทล่วงหน้า ละครสั้นจะมีลักษณะครบกระบวนการของ ละครเป็นเรื่อง กล่าวคือจะต้องประกอบด้วยโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา อาจมีการจัดฉากและเครื่องแต่งตัวละครหรือไม่ก็ได้ การแสดงละครสั้นนับว่าเป็นการฝึกประสพ- การณ์จริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งยัง เป็นการส่งเสริมความสามารถ ความ อดทนทางด้านการแสดงและที่สำคัญ คือ การจัดทำบทละคร ซึ่งเท่ากับ เป็นการส่งเสริมทักษะทาง การเขียนสร้างสรรคอีกด้วย

คุณค่าของการจัดประสพการณ์นาฏการและศิลปะการละคร เพื่อการศึกษา

การนำประสพการณ์นาฏการและศิลปะการละคร เพื่อการศึกษามาใช้ประกอบการสอน ให้คุณค่าอย่างมากมายซึ่งผู้วิจัยจะแยกกล่าว เป็น 2 ทางดังนี้

1. คุณค่าโดยทั่วไปของนาฏการ
2. คุณค่า เฉพาะชนิดของนาฏการ

1. คุณค่าโดยทั่วไปของนาฏการ

คุณค่าโดยทั่วไปของการนำประสบการณ์ทางนาฏการและศิลปะการละครมาไข้ประกอบการสอน ใ้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

บุญเหลือ ทองเยี่ยม (2523: 209) ได้กล่าวถึงคุณค่าของประสบการณ์ทางนาฏการ (Dramatize Experience) ไว้ว่า

ปัจจุบันนี้ใ้มีการนำเอาประสบการณ์การแสดงมาไข้ประกอบการเรียนการสอนกันมากขึ้นทั้งนี้ควย เหตุผลที่ว่า

1. เด็กทุกคนที่อยู่ในวัยตั้งแต่ 7 ขวบขึ้นไป จะสนใจและสนุกสนานกับการแสดง
2. คนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่นั้นสามารถสื่อความหมายใ้เข้าใจกันได้ เป็นอย่างคึกคักควยการไข้ประสบการณ์การแสดง
3. ประสบการณ์การแสดงจะช่วยให้เด็กใ้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการใ้รายละเอียดค้อย่างมีความหมาย ได้ใ้โอกาสเด็กใ้สำรวจความรู้สึกของตนเอง และช่วยใ้เร้าใ้เกิดความสนใจที่จะเรียน
4. ส่งเสริมใ้ใ้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และมีปัญหาเกิดขึ้นก็ใ้ร่วมกันคิดแก้ปัญหา ส่วนทางด้านกรนำประโยชน์หรือคุณค่า ของวิชาศิลปะการละคร เพื่อการศึกษา นั้น สกใส พันธุมโกมล (2516: 2-3) ได้กล่าวถึง คุณค่าของศิลปะการละครไว้ใน "ศิลปะการละครกับเยาวชน" ว่า

... การศึกษาวิชาศิลปะการละคร ถ้าทำใ้ค้อย่างถูกต้องกันน่าจะเกิดประโยชน์เป็น อย่างมากสำหรับเยาวชน ซึ่งอยู่ในวัยที่จะพัฒนาความคึกคักอนุรสนิยม จิตใ้ใจและความรู้ ความสามารถในกานตาง ๆ การอ่านบทละคร ถ้าจะอ่านใ้เขาใ้ใจลึกซึ้ง ผู้นั้นจะ คงชวนชวหาความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม ภาษาและ วรรณคดี . . . การทำงานร่วมกัน เพื่อจัดแสดงละครที่มีคุณค่าทางกานศิลปะและ วรรณกรรม นอกจากจะช่วยส่งเสริมความรู้ความชำนาญในกานวิชาการแล้วยังจะ ช่วยฝึกหัดเยาวชนใ้รู้จักรับผิดชอบ และทำงานร่วมกับผู้อื่นใ้ควยความสามัคคี เพราะ ในการจัดเสนอละครแต่ละครั้งนั้นจะเห็นใ้ชัดควา สำเร็จขึ้นอยู่กับกรรวมแรง

ร่วมมือกันของทุกฝ่าย ไม่มีใครสำคัญกว่าใครในการเสนอละคร ผู้แสดงซึ่งอยู่หน้าเวที
 มิได้มีความสำคัญกว่าผู้ทำงานหลังฉากเลยแม้แต่น้อย ผู้ร่วมงานทุกคนจะคงร่วมกัน
 ซ้อมในหน้าที่ที่ใครรับมอบหมายโดยคำนึงถึงผลงานอันเป็นของส่วนรวม มิใช่จะคำนึง
 ถึงความดีเฉพาะตัวของผู้นั้นผู้ใด

ในต่างประเทศ ได้มีผู้ให้ความเห็นว่า การใช้การละครหรือกิจกรรมการละครประกอบ
 การสอน ให้คุณค่าต่อการเรียนภาษากิ่งต่อไป

P. Lindsay (1974: 55) กล่าวว่า การใช้การละคร นอกจากจะทำให้ครูและ
 ผู้เรียนใกล้ชิดสนิทกันแล้ว ยังต้องแสดงท่าทางด้วย เป็นการให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษา จาก
 สถานการณ์โดยใช้ร่างกายทุกส่วน (whole self) เช่น ท่าใบ้ (Mime) บทบาท
 สมมติ (role - playing) และละครสด (Improvisation)

นอกจากนั้น Earl W. Stevick (1979: 201) ให้ความเห็นว่ากิจกรรมการละคร
 ทำให้นักเรียนสามารถแสดงและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การที่นักเรียน
 สามารถแสดงบทบาท เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไต่กัน ก็เนื่องมาจากนักเรียนมีความภาพ
 หรือจินตนาการและสร้างสรรค์ลักษณะตัวละครไปตามสถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติที่จัดให้
 มีชั้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

อาจกล่าวได้ว่า นาฏการนับว่าเป็นสื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการ ซึ่งเป็น
 ลักษณะเฉพาะของภาษาเอาประโยชน์จากวิชาศิลปการละครมาใช้ทั้งสิ้น นาฏการจะเป็นประสม-
 การณ์ตรงของผู้แสดง โดยเฉพาะผู้แสดงจะสามารถเข้าถึง เหตุการณ์และจิตใจของตัวละครที่ตน
 สวมบทบาทอยู่นั้นแล้วนำมาแสดงให้ชุมชนได้ชม ส่วนชุมชนก็จะได้รับประสบการณ์รองที่ใกล้เคียง
 ความเป็นจริงมากที่สุด และก่อให้เกิดประสบการณ์ด้านการร่วมแสดงความสามารถ ความถนัดและ
 ความสนใจตลอดจนมีส่วนร่วมช่วยกันปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วย ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้
 รับดังกล่าวนี้นี้ Edgar Dale เรียกว่า "ประสบการณ์ทางนาฏการ" (Dramatized
 Experience) ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้โดยไม่รู้ตัวกำลัง เรียนอยู่

2. คุณค่าเฉพาะของนาฏการ

นาฏการทุกชนิดที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษา ย่อมมีคุณค่าเฉพาะตัว ซึ่ง

อาจจำแนกกล่าวไต่กิ่งต่อไปนี้

การแสดงละครเป็นเรื่อง นาฏการชนิดนี้ให้คุณค่าต่อการนำมาประกอบการสอนก็คือ เป็นการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนหลายท่าน ทั้งประสบการณ์ตรงที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ และประสบการณ์รองที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ทำให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น เนื่องจากเป็นงานที่ทองคนควา และมีการแก้ไขปัญหาทาง ๆ ควบ อีกทั้งยังเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะการแสดงประเภทนี้ของอาศัยการดำเนินงานจากหลายฝ่ายทั้งแก่การคัดเลือกบท การคัดเลือกผู้แสดง การกำกับการแสดง กำกับเวที ควบคุมแสง เสียง การออกแบบและสร้างฉาก การจัดหาและตัดเย็บเครื่องแต่งตัวไปจนถึงงานฝ่ายธุรการ การประชาสัมพันธ์ และการพิมพ์ท บัตรและสูปบัตรประกอบการแสดง เป็นต้น

การแสดงละครใบ้ Susan Holden (1981: 4) กล่าวว่า ถ้านักเรียนได้เข้าใจถึงลักษณะวัฒนธรรม สังคม และวิธีการที่เจ้าของภาษาแสดงออกแล้ว ละครใบ้หรือท่าใบ้จะช่วยให้นักเรียนรู้สึกสบายใจมากขึ้นเมื่อพูดภาษานั้น เพราะนักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอย่างสมบูรณ์แบบ แต่สามารถชี้ท่าทาง สีหน้า หรือประโยคไม่สมบูรณ์ได้ สิ่งเหล่านี้จะปูพื้นฐานไปสู่การใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า การแสดงละครใบ้ มีความสะดวกต่อการนำมาใช้ประกอบการสอน เพราะเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเฉพาะที่มีอยู่ในชั้นเรียนโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์สำหรับการละคร ท่านองเกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติ การแสดงที่ไม่มีการเตรียมล่วงหน้า การแสดงบทล้อเลียนและการอ่านบทสมทนา

การแสดงบทบาทโดยไม่เตรียมตัวล่วงหน้าหรือละครสด P. Lindsay (1974: 55-59) กล่าวว่า การแสดงละครชนิดนี้ จะมีคุณค่ามาก หากนักเรียนทำได้ เพราะจะทำให้เด็กเกิด ความเชื่อมั่นมากขึ้น แต่จะมีผลเสีย (disastrous) ถ้าครูรีบใช้เร็วเกินไป โดยนักเรียนยังไม่ได้เรียนรู้ภาษาที่จะใช้ในการแสดงนั้น ไม่ควรรีบกับเด็กต่ำกว่าระดับกลาง เว้นแต่จะเป็นเรื่องง่าย ๆ และได้เคยเรียนการใช้ภาษาในเรื่องนั้นแล้ว แต่การควบคุมการแสดงในลักษณะนี้ ปัจจุบันไม่ถือว่าเป็นการแสดงละครสด สำหรับนักเรียนระดับกลางหรือระดับสูง ถ้าครูเริ่มด้วยสถานการณ์ที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สื่อสารได้ จะเป็นการสะสมความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนได้ การฝึกการแสดงละครสด ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการสอนภาษา

การแสดงบทบาทสมมติ การโต้ตอบบทบาทสมมติประกอบการสอนในปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ครูจะนำไปใช้ได้มาก ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนสาขาวิชาใด ๆ ก็ตามทั้งด้านจริยธรรม สังคมศึกษาและโดยเฉพาะในด้านการสอนภาษา เพราะการแสดงบทบาทสมมติ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลายประการดังนี้

การโต้ตอบบทบาทสมมติ ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่า พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุการที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ในสภาพการณ์ที่ถูกจำกัด ด้วยเงื่อนไขบางประการจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุและแรงผลักดันต่าง ๆ ที่ทำให้คนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมออกมาเช่นนั้น ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่คว้นคัดลีนอะไรง่าย ๆ โดยไม่พิจารณาหาสาเหตุเสียก่อน และไม่คัดลีนพฤติกรรมบางอย่างว่า "ดีหรือเลวไปทั้งหมด" และจะทำให้ผู้เรียนได้แนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด (Tisana Tiansame 1972)

E. C. Wragg (1974: 139) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทเป็นบุคคลอื่น ๆ จะทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ว่า ผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้จักและฝึกฝนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา "จึงเป็นที่คาดหวังว่า เมื่อผู้เรียนได้รู้จักการแสดงบทบาทสมมติแล้วจะสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในชีวิตจริงได้มากขึ้น"

นอกจาก Tisana Tiansame และ E.C. Wragg แล้ว Sholmo and Yael Sharan (1976: 160) ยังมีความเห็นว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่กลุ่มผู้เรียนจักแสดงขึ้น เพื่อมุ่งสำรวจปัญหาอันสังคมซึ่งจะได้นำมาเป็นประสบการณ์ การเรียนรู้ (Learning Experience) ที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ อันจะยังประโยชน์แก่ผู้เรียนเพราะผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในภายหลัง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าคุณค่าของบทบาทสมมติ ที่มีต่อการเรียนการสอนนั้น มีดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ต้องการให้ผู้เรียนบอกความต้องการของตน โดยให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ
2. ลดความตึงเครียดของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกรง
3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้อะไรและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ที่ตนได้สวมบทบาทนั้น

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เพราะสถานการณ์ที่สมมติให้แสดงบทบาทอยู่นั้นจะแฝงความขัดแย้งไว้ด้วย

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึก เกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีมีโอกาสสำรวจตนเอง และเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น

การแสดง เช็ทหุ่นหรือซักหุ่น

กรมวิชาการ (2525: 298 - 299) ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการใช้หุ่นเพื่อการศึกษาไว้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. สำหรับนักเรียนชั้นอาบนั้น หุ่นจะช่วยให้หายอายได้ โดยให้นักเรียนพูดในนามของหุ่นนั้น ๆ หรือนักเรียนชั้นอายุบางคนทีพูดหรืออ่านด้วยเสียงเบา ๆ หุ่นก็อาจจะพูดว่า เขาไม่ได้ยินว่านักเรียนคนนั้น (ออกชื่อนักเรียน) พูดหรืออ่านว่าอย่างไร ไปรบกวนพูดหรืออ่านใหม่แล้วหุ่นก็พูดขอบคุณ

2. การแสดงหุ่นเป็นการช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนักเรียนสามารถแสดงออกหลายทาง เช่น

2.1 ในแง่ของศิลปะ เมื่อให้นักเรียนแสดงหุ่นเป็นตัวละครแล้ว เขาจะยอมรับได้วิถียานหุ่นนั้นจริงจัง แสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของเขาอย่างแท้จริงไม่มีการสร้างท่า

2.2 ในแง่ของการเล่านิทาน นักเรียนจะได้มีโอกาสเล่านิทานหรือเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามจินตนาการของเขา โดยที่เขาไม่ต้องเตรียมตัวหรือเรียบเรียงเรื่องมากจนก็สามารถทำได้ ฉากหรือเวทีก็ไม่จำเป็นนัก เขาสมมติเอง

2.3 ในแง่ของภาษา การเล่นบทบาทโดยใช้หุ่นนั้นจะช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์พัฒนาภาษาได้มาก นักเรียนได้แสดงและเล่านิทานหรือเหตุการณ์อย่างมีอิสระ บางครั้งครูก็คาดไม่ถึงว่านักเรียนจะใช้คำพูดได้เช่นนั้น ถ้ามีโอกาสให้เขาได้แสดง เมื่อครูได้รู้ความสามารถในการใช้ภาษาเพียงใดแล้วจะได้ช่วยเสริมใ้ถูกต้อง นักเรียนจะได้มีโอกาสพัฒนาทางภาษายิ่ง ๆ ขึ้น

3. การแสดงหุ่นช่วยแก้ปัญหาในการพูดของนักเรียน นักเรียนที่มีปัญหาในการพูด เช่น พูดเร็วเกินไปจนฟังไม่รู้เรื่อง ฟันเขี้ยว ประหม่า หรือพูดอีก ๆ อ้อ ๆ ซากหายไป การแสดง

ผู้จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ เพราะเมื่อเขารู้สึกว่าถ้าเขาก็งอกทั้งใจทำให้ที พุทจักเจน ผู้ฟังจะ ฟังกับความตั้งใจ หุ่นของเขาที่จะได้รับความนิยมนั้นขอมยิ่งขึ้น

ดังนั้นการแสดงหุ่นจะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาปรับปรุงการพูดของเขาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น และประการสำคัญนั้นครูจะทองช่วยแนะนำแก้ไขให้เขามีกำลังใจควย

4. การแสดงหุ่นช่วยนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่าน ในการให้นักเรียนแสดง เป็นหุ่นนั้น บางครั้งก็ทองเขียนเรื่องราวให้นักเรียนอ่าน นักเรียนจะทองอ่านให้เข้าใจจึงสามารถแสดงได้ ตามเนื้อเรื่อง ถ้าอ่านไม่เข้าใจตรงไหนเขาก็จะทองพยายามช่วยตนเองแก้ปัญหาจนได้

5. การแสดงหุ่นช่วยพัฒนานิสัยเกี่ยวกับการฟังของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพราะนักเรียน อยากรจะฟังว่าหุ่นจะพูดอย่างไรบ้าง เขาจึงสนใจและตั้งใจฟัง ครูจะทองฝึกมารยาทของการ เป็นผู้ชมและผู้ฟังไปควย ถ้ามีข้อบกพร่องครูควรจะชี้แนะให้มีการแก้ไขครั้งต่อไป

6. การแสดงหุ่นช่วยให้นักเรียนร่วมมือกันและกัน ในการจะแสดงแต่ละครั้ง นักเรียน จะทองช่วยกันทั้งแต่เตรียมเรื่อง เวที ทำหุ่น กำหนดบทบาทของตัวแสดงและลงมือแสดงควย เขาจึงมีโอกาสที่จะทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือแสดงความคิดเห็น เพื่อจะทำให้งานในกลุ่มของเขา ได้รับความนิยมาจากเพื่อน ๆ กลุ่มอื่นมากที่สุด ซึ่งผลสำเร็จก็จะทำให้พวกเขาเกิดความภูมิใจ

สถานการณจำลอง ความเห็นของสมถวิล วิเศษสมบัติ (252: 282) เกี่ยวกับ ประโยชน์ของสถานการณจำลอง เพื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักศึกษาเผชิญปัญหามากมายในระยะเวลาอันจำกัด
2. ช่วยให้ผู้เรียนค้นคว้า และให้ความร่วมมือ กล้าแสดงความคิดเห็น
3. ช่วยให้เกิดความร่วมมือโดยไม่คิดถึงการแข่งขัน
4. ช่วยให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน (แม้ผู้ไม่กระตือรือร้น)
5. ช่วยให้นักศึกษาได้พบกับสถานการณ์ที่จะเกิดในชีวิตจริง
6. ช่วยทำให้ปัญหาที่ยุงยาก เป็นปัญหาที่ง่ายขึ้น
7. เปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอน เป็น เพียงผู้แนะแนวทาง
8. เป็นการถ่ายทอดความรู้ความรู้อย่างมีระบบ
9. เป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจปัญหาข้อ ๆ ไป
10. การตัดสินใจปัญหาแม้จะมีผลพลากก็ไม่ทำให้ผล เสียหาย เกิดขึ้น

รุ่งฟ้า รัชวี เขียว (2526: 32) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการนำ
สถานการณ์จำลองมาใช้ในการสอนภาษาไทยว่า

... นวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองนั้น เหมาะที่จะนำมาใช้
ในการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะ เป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนมี
ความสนใจในการเรียน บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น นักเรียนเกิดความสนุกสนาน
เพลิดเพลิน นักเรียนมีทักษะทางภาษาคิดค้นคำคมงหมายที่ทั้งไว และนอกจากนั้นยัง
ได้เรียนรู้รูมโนทัศน์ และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในเรื่องความประนีประนอมกัน
อีกด้วย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนนั้นให้คุณค่า ในอันที่
จะก่อให้เกิดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งจะยังประโยชน์ให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงบทบาทของตนต่อ
การสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างเหมาะสม ช่วยลดความขัดแย้งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์จำลองนั้นนับ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ผู้เรียนสามารถ
มีส่วนร่วมได้อย่างอิสระ และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และค้นพบสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

สำหรับคุณค่าของการแสดงการอ่านบทสนทนา และการแสดงท่าทางล้อเลียน การทนาย
ปริศนาจากท่าทาง การแสดงละครสั้น นั้น อมรา ปฐภิญโญภรณ์ (2521: 97 - 101)
ได้กล่าวไว้ดังนี้

การอ่านบทสนทนา เป็นวิธีการที่สะดวกเหมาะที่จะนำมาใช้เพื่อ เปลี่ยนบรรยากาศจาก
การอ่านออกเสียงตามปกติ ซึ่งแต่เดิมให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นการฝึกทักษะในการอ่าน และ
การสร้างควมเข้าใจของผู้เรียน เช่น การอ่านทำนองเสนาะและการอ่านบทความต่าง ๆ

การแสดงบทบาททางล้อเลียน ผู้เรียนที่ได้ใช้สื่อการสอนประเภทนี้จะมีโอกาสฝึกฝนให้
เป็นผู้มีความสังเกตเก็บรายละเอียดของตัวละคร ซึ่งก็คือภาพจำลองชีวิตมนุษย์นั่นเอง แล้วฝึกให้
นำมาสื่อความหมายในรูปของการแสดงบทบาท เป็นที่น่าว่าการแสดงบทบาทล้อเลียนมีทำนองรลึงห์
เจ้าพระยาพิชัยดาบหัก หรือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นต้น

ข้อดีของการใช้สื่อการสอนประเภทนี้อยู่ที่ความสะดวกในการจัดการแสดงไม่ต้องใช้ฉาก
หรือส่วนประกอบในการแสดงครบเทว่องอย่างการแสดงละครทั่ว ๆ ไป แต่ก็ทำให้มีข้อควรระวัง
ในการใช้สื่อประเภทนี้ คือบางครั้งการแสดงบทล้อเลียนอาจเปิดช่องให้แสดงมุ่งไปในด้านการ
สร้างความขบขันและบันเทิงจนเกินขอบเขต และอาจทำให้มีพฤติกรรมประสงคที่ผู้สอนทั้งไว

การท่ายปริศนาจากท่าทาง ข้อดีของการแสดงประเภทนี้ คือนอกจากใช้เป็นสื่อการสอน ซึ่งสามารถสร้างความจำให้แก่ผู้เรียนแล้วยังใช้เป็นการละเล่นประกอบหรือเสริมการ เรียนใหญ่ เรียนสร้างหรือสรรหาสุภาษิต หรือคำคม มาใช้เล่นแสดงท่าทางกัน ข้อจำกัดก็มีในลักษณะ เกี่ยวกับการแสดงบทบาทโดยไม่ใช้คำพูด คือความแตกต่างของระดับความสามารถในการสื่อความหมาย ระหว่างผู้แสดงและผู้ชม (ผู้ทาย)

การแสดงละครสั้น ข้อดีของการแสดงละครสั้น คือ การประหยัดเวลา การจัดแสดง และดำเนินการ ทั้งยังไม่จำเป็นต้องมีการจัดฉาก หรือเทคนิคด้านแสดงเสียงประกอบก็ได้ ส่วน สถานที่แสดงอาจจัดท่าภายในชั้นเรียน ในห้องประชุม โรงอาหาร โรงพลศึกษา ฯลฯ จึงสะดวก กว่า การจัดแสดงละครเป็นเรื่อง ซึ่งต้องมีส่วนประกอบทุกอย่างครบถ้วนตามลักษณะของละคร ส่วน ข้อจำกัดของการแสดงละครสั้นนั้นอยู่ที่ไม่อาจให้ความสมบูรณ์ของเรื่องราวและไม่อาจให้ประสม- การณ์ หรือเสริมสร้างความคิดใคกว้างขวางเท่าการแสดงละครเป็นเรื่อง

การละเล่นพื้นเมือง คุณค่าของการละเล่นพื้นเมืองที่มีผลต่อการศึกษานั้น ฆะอบ ไปะกะณะณะ, ฐะปะนีย์ นาคทรรพ และศิระพร สุนทรพงษ์ (2522) ได้รวบรวมการ ละเล่นของ เด็กภาคกลาง โดยศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการ เล่นของเด็กภาค กลาง ตลอดจนวิเคราะห์คุณค่าการละเล่นของเด็กไทยในค่านทาง ๆ ผลการศึกษาปรากฏว่า การละเล่นของเด็กไทยมีคุณค่าทางค่านภาษาค่านสังคมเป็นอย่างมาก

การแสดงการขับร้องหรือแสดงดนตรี สำหรับทางค่านคุณค่านั้น นับว่ามีผลต่อการนำ มาประกอบการสอนภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทย จะช่วยให้การเรียนค่านเป็นไปอย่างน่าสนใจ และเกิดผลดีค่านการเรียนการสอน ดังที่ประยูร วัชรเกษม (2516: 123) กล่าวไว้ว่า "การเรียนภาษาไทยจะได้ผลมากหากครูสามารถนำ การขับร้องดนตรีเข้าช่วยค่าน จนทำให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายและจำบทเรียน ได้ดี" นอกจากนี้ สจุวิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย์ (2522: 290 - 293) ได้กล่าวถึงคุณค่าของ เพลงที่ใช้ประกอบการสอนภาษาไทยไว้ว่า

1. ใช้เข้าเข้าสู่บทเรียน เป็นการจูงใจ และหันเหความสนใจของเด็กให้เข้าสู่บทเรียน ที่กำลังสอน
2. ใช้ค่านเป็นการสอน เพลงนี้อาจจะเป็นการบอกกล่าวข้อความหรือเรื่องราวที่สอน

3. ใช้สรุปบทเรียน เวลาสอนเสร็จแล้วครูอาจแต่ง เป็น เพลงขึ้นสรุปบทเรียน เพื่อให้เข้าใจและจำได้ง่ายขึ้น ในบางครั้งครูกับนักเรียนอาจช่วยกันแต่งขึ้นก็ได้

4. ใช้สำหรับฝึก ครูสามารถใช้เพลงในการฝึกการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี เช่น เมื่อนักเรียนพูดตัว ร ล และควมกล่าวไม่ชัด ก็อาจให้นักเรียนร้องเพลง และในขณะที่ร้องเพลงกันอย่างสนุกสนาน นักเรียนก็ได้รับการฝึกออกเสียงไปควบในตัว

5. ใช้สำหรับประเมินผล

6. ใช้เสริมประกอบตอนท้ายของบทเรียนให้เกิดความสนุกสนานและในขณะเดียวกันก็เป็นการย้ำเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้วไปควบในตัว

ผลงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางนฏการประกอบการสอนในระดับชั้นต่าง ๆ ของการศึกษา เท่าที่ปรากฏมีดังนี้

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นฏการ เป็นสื่อประกอบการสอนนั้น อมรา ปฎิญาบุญรัตน์ (2521: ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ว่า เพื่อศึกษาสภาพการใ้สื่อการสอนแบบละครในระดับมัธยมศึกษาปัจจุบัน ประโยชน์และผลจากการใ้สื่อการสอนแบบละครที่เหมาะสมในระดับมัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ออกแบบสำรวจข้อมูลของการใ้สื่อการสอนแบบละคร จากผู้สอนระดับมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 144 คน พบว่า สื่อการสอนแบบละครมีคุณค่าในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงและใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้มีส่วนลงมือปฏิบัติ (ผู้แสดง) และผู้สังเกตการณ์ (ผู้ชม) ผู้สอนร้อยละ 39.01 มีความเห็นว่า สื่อการสอนแบบละครมีประโยชน์ค่อนข้างมากที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลการใช้สื่อการสอนประเภทนี้ ผู้สอนระบุว่า ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีความเชื่อมั่นในตนเอง แล้วยังทำให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ดีขึ้นด้วย

สมพล ชูบุญชา (2524: 78:81) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหลักภาษาไทย ด้วยการสอนแบบบรรยาย โดยการใช้และไม่ใช้เกม และเพลง

ประกอบการสอน" โดยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหลักภาษาไทยด้วยการสอนแบบบรรยายโดยการใช้และไม่ใช้เกมและ เพลงประกอบการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบทดสอบความรู้พื้นฐานทางภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน นำแบบทดสอบความรู้พื้นฐานไปใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวชิรธรรมสาริณี กรุงเทพฯ จำนวน 215 คน สุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร 84 คน กลุ่มควบคุม 43 คน กลุ่มทดลอง 41 คน กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีบรรยายและกลุ่มทดลองสอนโดยวิธีใช้เกม และ เพลงประกอบการสอน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของ นักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า แสดงว่าการเรียนหลักภาษาไทยวิธีการบรรยาย โดยมิใช่เกมและ เพลงประกอบการสอน มีความติดทน หรือความจำในเนื้อหาได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

Pappalardo (1972: 2721 A) ได้ศึกษาด้านการสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง กับนักศึกษาฝึกหัดครูแนะแนวซึ่ง เป็นพนักงานให้บริการแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐนิวยอร์ก เมืองอัลบานี ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 54 คน โดยแบ่ง เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาศึกษา 10 สัปดาห์ ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่ใช้การสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลองมีความสนใจตลอดระยะเวลาของการฝึก และมีความรู้สึกว่าได้ผลการเตรียมตัวที่ดีขึ้นก่อนที่จะออกไปเป็นครูแนะแนว เช่น สามารถรู้จักตัวเองได้มากขึ้น และได้พบกับการฝึกในสถานการณ์จำลองที่มีสภาพเหมือนหรือคล้ายกับสถานการณ์ของการแนะแนวอย่างแท้จริง

ขณะเดียวกัน Tucker (1972: 657 A) ได้ศึกษาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากผลของการสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง ในด้านทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาครูที่ได้รับการฝึกจากการใช้สถานการณ์จำลองก่อนออกฝึกสอน ผลปรากฏว่านักศึกษาครูกลุ่มที่ได้รับการฝึกดังกล่าวนี้ อาจารย์นิเทศก์การสอนทัศนคติว่า มีความมั่นใจในการสอนนักเรียน มีความพยายามในการสอน และมีความมั่นใจในบุคลิกภาพที่แสดงออกในชั้นเรียน นอกจากนี้นักศึกษาครูที่ได้รับการฝึกโดยวิธีสถานการณ์จำลอง ยังยอมรับว่าการสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลองมีประโยชน์มากที่สุดในการเตรียมตัวก่อนที่จะออกไปฝึกสอน

ทอม่า Bielski (1974: 7618) ได้ศึกษาการใช้การสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการสอนต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ (Teaching Problems Laboratory Simulation Technique) โดยใช้นักศึกษาครูและครูประจำการที่สอนในระดับประถมศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลของการศึกษาปรากฏว่า เมื่อใช้ระบบจำแนกพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction Category System) สังเกตพฤติกรรมการสอนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีทั้งครูประจำการและนักศึกษาครูที่ไต่ถามการฝึก โดยวิธีสถานการณ์จำลองมาแล้ว จำนวนความถี่ของพฤติกรรมต่างกันต่าง ๆ เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น และพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนมีจำนวนความถี่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกโดยวิธีสถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นผลของการศึกษายังกล่าวถึงสรุปได้ว่าการฝึกใช้การสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง สามารถใช้ได้ผลดีเหมือนกันทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครูหรือครูประจำการก็ตาม

ผลการวิจัยของ Seybold, C.D. (1975: 261) ปรากฏว่า การใช้กิจกรรมทางดนตรีจะช่วยนักเรียนบางระดับให้พูดได้อย่างคล่องแคล่ว แม้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้ดนตรีกับกลุ่มควบคุมไม่เป็นผลมากมายนัก แต่ก็แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าดนตรีเป็นเครื่องมือที่มีผลสำหรับการสอนเมโนทัศน์ (Concept) ทางภาษาแก่เด็กที่พูดได้ช้าและเพิ่มพูนความคล่องแคล่วในการพูดด้วย ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าในการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนภาษาแก่ผู้มีปัญหาเรื่องการพูด ดนตรีจะช่วยสร้างบรรยากาศให้ประสบการณ์อันเพลิดเพลินและบางที่จูงใจให้พูดได้อย่างคล่องแคล่วอีกด้วย

ทอม่า Edward (1977: 7) ได้ทำการศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับการละครสร้างสรรค์ โดยการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของ เด็กจากสภาวะแวดล้อมทางร่างกาย และสังคม กับการใช้การละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาการของเด็ก โดยอาศัยทฤษฎีจิตวิทยาของ Piaget มาเทียบกับการละครสร้างสรรค์ Edward พบว่าการละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมอันจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กมิใช่เป็นเพียงกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกชั้นเรียน ยังมีประโยชน์สำหรับการศึกษาในชั้นปฏิบัติ ในการแก้ปัญหา และเสริมสร้างสุนทรีย์และการพัฒนาบุคลิกภาพพร้อม ๆ กันด้วย ✓

ในปีเดียวกันนี้ Lynn McGregor Maggie Tate and Ken Robison (1977:7) ร่วมกันปฏิบัติการสำรวจจุดประสงค์และข้อเสนอแนะของการละคร เพื่อการศึกษาในหลักสูตรการ

ศึกษาทุกระดับชั้น ทั้งแต่ชั้นประถม จนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัยลอนดอน ในระหว่างปี ค.ศ. 1974 - 1977 พบว่าการละครในระดับมัธยมศึกษาเป็นที่นิยมใช้กันทุกรูปแบบ ทั่วเกาะอังกฤษ แต่จำนวนโรงเรียนที่มีวิชาการละคร เพื่อการศึกษาและใช้การละครในการเรียนการสอน มีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั่วประเทศ โดยดูจากโรงเรียนที่ออกแบบสอนตามซึ่งมีเพียง 396 แห่ง จากจำนวนโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างไว้ 1775 แห่ง ปรากฏว่าโรงเรียนที่มีโอกาสจัดวิชาการละคร เพื่อการศึกษาและใช้การละครในการเรียนการสอนมากที่สุด คือ โรงเรียนประเภทมัธยมแบบประสมคิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาได้แก่ โรงเรียนประเภทสามัญ คิดเป็นร้อยละ 15.40 และโรงเรียนเอกชน ร้อยละ 14.70 ซึ่งเป็นอันดับน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าประสมการณ์นาฏการเป็นที่นิยมใช้เป็นที่กิจกรรมประกอบการสอนในทุก ๆ สาขาวิชา ซึ่งโดยเฉพาะการสอนภาษานั้น นาฏการนับว่าเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย